

XXI. MEZINÁRODNÍ KOLOKVIUM O REGIONÁLNÍCH VĚDÁCH. SBORNÍK PŘÍSPĚVKŮ.

21ST INTERNATIONAL COLLOQUIUM ON REGIONAL SCIENCES. CONFERENCE PROCEEDINGS

Place: Kurdějov (Czech Republic)
June 13-15, 2018

Publisher: Masarykova univerzita, Brno

Edited by:

Viktorie KLÍMOVÁ

Vladimír ŽÍTEK

(Masarykova univerzita / Masaryk University, Czech Republic)

Vzor citace / Citation example:

AUTOR, A. Název článku. In Klímová, V., Žítek, V. (eds.) *XXI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. s. 1–5. ISBN 978-80-210-8969-3.

AUTHOR, A. Title of paper. In Klímová, V., Žítek, V. (eds.) *21st International Colloquium on Regional Sciences. Conference Proceedings*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. pp. 1–5. ISBN 978-80-210-8969-3.

Publikace neprošla jazykovou úpravou. / Publication is not a subject of language check.

Za správnost obsahu a originalitu výzkumu zodpovídají autoři. / Authors are fully responsible for the content and originality of the articles.

© 2018 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-8969-3

ISBN 978-80-210-8970-9 (online : pdf)

MONITORING AKTIVNÍHO PODNIKÁNÍ V OBCÍCH ČESKÉ REPUBLIKY**Monitoring of active business in the municipalities of the Czech Republic****EVA HAMPLOVÁ****JAROSLAV KOVÁRNÍK**

*Katedra ekonomie Department of Economics
Fakulta informatiky a managementu Faculty of Informatics and Management
Univerzita Hradec Králové University of Hradec Kralove
✉ Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové, Czech Republic
E-mail: eva.hamplova@uhk.cz, jaroslav.kovarnik@uhk.cz*

Anotace

Příspěvek využívá aktuální data Českého statistického úřadu související s počtem aktivních podnikatelských jednotek v roce 2017 až na úroveň jednotlivých obcí České republiky. Hlavním cílem je sledování změn v koncentraci aktivního podnikání v jednotlivých regionech České republiky v letech 2010 – 2017 na úrovni jednotlivých okresů a monitoring aktivního podnikání až na úroveň jednotlivých obcí vycházející z aktuálních dat roku 2017. Aktivní podnikání je charakteristické tím, že podnikatel vykazuje činnost z pohledu daňové správy nebo z pohledu sociálního zabezpečení a k tomuto účelu byla využita interní data Českého statistického úřadu, která nejsou běžně zveřejňována na úrovni okresů ani obcí. Analýza a sledování počtu aktivních podnikatelských jednotek v okresech je následně vyhodnocena v souvislosti s mírou nezaměstnanosti v roce 2017 a zcela nově je v rámci tohoto příspěvku hodnocena souvztažnost mezi počtem aktivních podnikatelů na 1 000 obyvatel a velikostí obcí České republiky, která se nepodařila na této úrovni jednoznačně statisticky prokázat. Analyzovaná kritéria otevírají otázky k dalším diskuzím na téma podnikatelského prostředí a vyváženého podnikatelského klima, které jsou zásadní při tvorbě hospodářské politiky a podpory podnikání.

Klíčová slova

podnikání, podnikatelské prostředí, národní hospodářství

Annotation

The contribution uses actual data of the Czech Statistical Office concerning the number of active business units in 2017 up to the level of individual municipalities of the Czech Republic. The main objective is to monitor changes in the concentration of effective entrepreneurship in individual regions of the Czech Republic in the years 2010 – 2017 at the level of individual districts and monitoring of active entrepreneurship to the level of individual municipalities on the basis of actual data from 2017. Active entrepreneurship is characterized by the fact that the entrepreneur shows activity from the point of view of tax administration or social security and for this purpose the internal data of the Czech Statistical Office were used. The data are not normally published at the level of districts or municipalities. The analysis and monitoring of the number of active entrepreneurial units in the districts are subsequently evaluated in relation to the unemployment rate in 2017 and, quite recently, in this contribution the correlation between the number of active entrepreneurs per 1,000 inhabitants and the size of the municipalities of the Czech Republic is assessed. This correlation was not statistically proved at this level. The criteria analyzed open up questions to further discussions on the business environment and balanced business environment, which are crucial in creating economic policy and promoting active business.

Key words

business, business environment, national economy

JEL classification: L25, L26, O10

Úvod

Podnikání a malé a střední podniky, které reprezentují podstatnou část podnikatelského sektoru, se staly stále důležitější součástí hospodářského rozvoje. Rozvoj států a regionů je závislý na jejich ekonomické úspěšnosti, přičemž ta je závislá na celé řadě skutečností, mezi něž bezpochyby patří i netržní zásahy států. V České republice jsou regiony, ve kterých sídlí podniky celostátního, či dokonce evropského významu, jež se výrazně podílejí na zaměstnanosti obyvatel regionu, a tím významně ovlivňují kupní sílu obyvatel, a tedy i úroveň poptávky v regionu (Kraft, Kraftová, 2017). V tomto kontextu se ukazuje, že malé a střední podniky mohou být charakterizovány jako hlavní motor ekonomického růstu. Podniky typu MSP prokazují ve svém chování pre-cykličnost a nelineární vztah mezi svým vývojem a ekonomickým cyklem regionu, a to má v konečném důsledku vliv na efektivitu opatření, která kraj navrhne pro podporu rozvoje podniků. Předbíhá-li vývoj HDP regionu světový vývoj, podnikatelská aktivita klesá. Pokud je tomu naopak, pak díky pomalejšímu růstu HDP v regionu roste počet živnostníků, protože na trhu práce je nedostatek odpovídajících pracovních míst a podnikat samostatně se zdá být výhodnější (Šebestová, Čemerková, Palová, 2016). Existuje pozitivní efekt redukce nezaměstnanosti a počtu živnostníků, který se ukáže až v dlouhodobém horizontu osmi let. To jednoznačně znamená spjatost podnikání s regionem, kde je podnikatelská činnost vykonávána (Scholman, van Stel a Thurik, 2014). Regionálně vyvážené podnikatelské klima je zásadní zejména v moderním tržním prostředí. Vývoj počtu statistických jednotek typu podnik a jejich dynamika výrazným způsobem deklarují vývoj podnikatelského sektoru, stav národního hospodářství dané ekonomiky a v neposlední řadě i regionální rozdíly v podnikání na úrovni územních jednotek (Carree, 2015).

1. Metodologie a data

Při zpracování dat použitých v tomto příspěvku byla využita interní databáze Českého statistického úřadu získaná z Registru ekonomických subjektů. Základním rozdílem mezi daty veřejně dostupnými a daty použitými v tomto příspěvku je v pojetí tzv. podniků vykazujících ekonomickou aktivitu. Dle Českého statistického úřadu je podnik vykazující ekonomickou aktivitu charakteristický tím, že v roce sledování byla identifikována jeho aktivita prostřednictvím Finanční správy, Správy sociálního zabezpečení event. jiných administrativních zdrojů. Základní jednotkou pro hodnocení koncentrace podnikatelské aktivity je počet aktivních podnikatelů na 1 000 obyvatel.

Záznamy o počtu podniků v letech 2010 – 2017 byly získány prostřednictvím Odboru informačních služeb Českého statistického úřadu. Data o počtu podnikatelských subjektů se zjištěnou aktivitou byla uspořádána dle jednotlivých okresů České republiky, kterých je 77 a dle jednotlivých obcí České Republiky, kterých bylo sledováno 6 258. Pro analýzu byla přijata data Českého statistického úřadu (ČSÚ b, 2017) za roky 2017, 2016. Počet obyvatel v jednotlivých okresech a obcích byl získán z dat Českého statistického úřadu (ČSÚ a, 2017) vždy k 1. 1. daného období. Pro regionální zhodnocení koncentrace podnikatelské aktivity byly použity charakteristiky uspořádané statistické řady, zejména kvartily a kvantilový graf rozptýlení – Box plot. Při hodnocení existence statisticky významného vztahu mezi počtem aktivních podnikatelů na 1 000 obyvatel a nezaměstnaností byla využita data Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV, 2017), která uvádějí výši ukazatele nezaměstnanosti ve vybraných obdobích roku 2017, 2016 v jednotlivých okresech. Míra stupně souběžnosti výše uvedených jevů byla zjišťována Pearsonovým koeficientem korelace a dosažená hladina významnosti (signifikance) testována na hladině významnosti 0,05.

2. Analýza koncentrace aktivních podnikatelských jednotek v České republice v letech 2010 - 2017

V okrese Hlavní město Praha, Praha-západ, Brno-město, Praha-východ a Plzeň-město jsou v letech 2010 i 2013 vykazovány vyšší koncentrace podnikatelské aktivity než v ostatních okresech ČR. Rok 2016 již mezi touto skupinou netypických nezahrnuje okres Plzeň-město. Z opačného pohledu, pohledu nízké podprůměrné koncentrace aktivních podnikatelských jednotek se jeví okres Karviná. Tento okres ve všech sledovaných obdobích dosahuje minimální hodnoty počtu aktivních podnikatelských jednotek. Medián hodnoty počtu podnikatelů na 1 000 obyvatel představuje v roce 2016 hodnotu 118,69, v roce 2013 hodnotu 123,12 a v roce 2010 hodnotu 119,52. (Hamplová, Kovárník, 2017).

Z Tab. 1 lze sledovat změnu počtu aktivních podnikatelských jednotek na 1 000 obyvatel od roku 2010. Okresy s vysokou podnikatelskou koncentrací zůstávají v nezměněném pořadí a ve sledovaném roce 2017 se výrazně změnila i výše tohoto centrálního ukazatele např. v okrese Hlavní město Praha jde o změnu ve výši 4,43 %. Tento okres vykazuje více jak dvojnásobnou koncentraci podnikatelů ve vztahu ke střední hodnotě. I okresy s nízkou koncentrací nezměnily své pořadí v roce 2017, ale okres Karviná má nejvyšší přírůstek počtu aktivních podnikatelských jednotek na 1 000 obyvatel (4,9 %) v celé České republice. Druhý nejvyšší přírůstek zaznamenal okres Ostrava-město (4,83 %) a třetí bylo Hlavní město Praha.

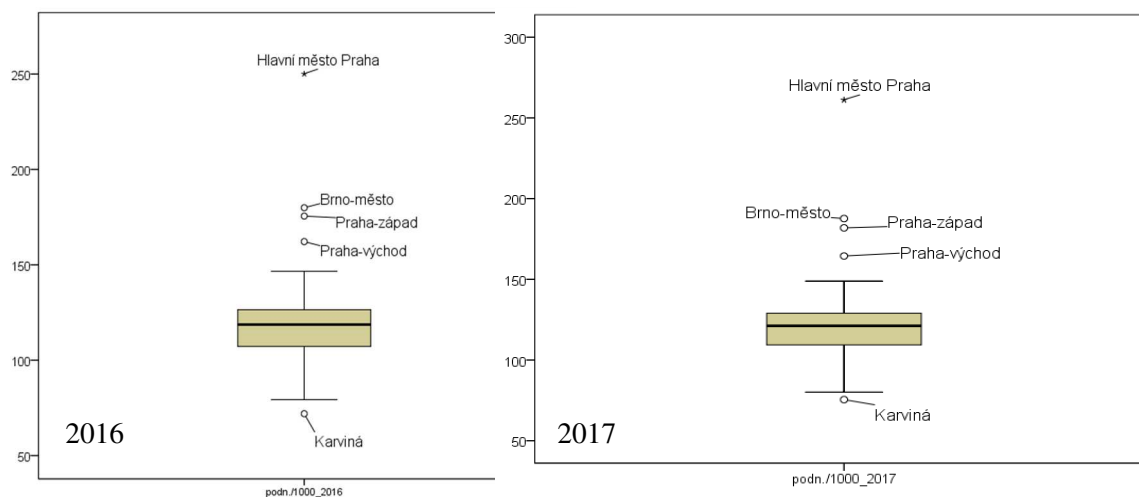
Tab. 1: Změna počtu aktivních podnikatelských jednotek na 1000 obyvatel od roku 2010 dle okresů ČR

	Okres	2017/2016	2017	2016	2013	2010
1.	Hlavní město Praha	4,43 %	261,1	250,0	248,4	217,6
2.	Brno-město	4,28 %	187,6	179,9	183,5	174,5
3.	Praha-západ	3,59 %	181,9	175,6	186,5	176,7
4.	Praha-východ	1,40 %	164,4	162,2	167,5	165,6
5.	Plzeň-město	1,53 %	148,8	146,6	160,5	162,6
:						
73.	Děčín	0,88 %	95,5	94,7	101,9	101,8
74.	Chomutov	0,50 %	90,9	90,5	98,9	96,0
75.	Most	1,40 %	91,2	89,9	94,5	91,8
76.	Sokolov	0,96 %	80,1	79,3	88,0	88,0
77.	Karviná	4,90 %	75,5	71,9	75,3	71,8
	medián		121,17	118,69	123,12	119,52

Zdroj: vlastní zpracování s použitím dat Českého statistického úřadu (ČSÚ a,b, 2017)

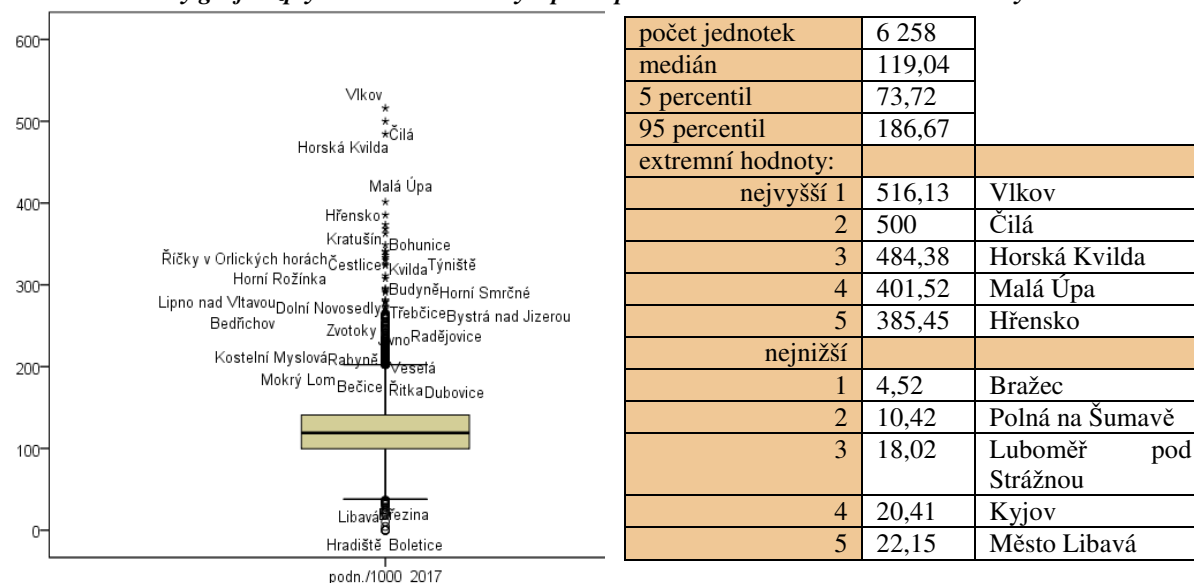
V okrese Hlavní město Praha, Praha-západ, Brno-město, Praha-východ jsou v letech 2016 i 2017 vykazovány vyšší koncentrace podnikatelské aktivity než v ostatních okresech ČR obr. č. 1. Tato skutečnost je zřejmá již od sledovaného roku 2010. Z opačného pohledu, pohledu nízké podprůměrné koncentrace aktivních podnikatelských jednotek se i v roce 2017 jeví okres Karviná a to opět od roku 2010.

Tento okres ve všech sledovaných obdobích dosahuje minimální hodnoty počtu aktivních podnikatelských jednotek. Medián hodnoty počtu podnikatelů na 1 000 obyvatel představuje v roce 2017 hodnotu 121,17 v roce 2016 118,69. Koncentrace aktivních podnikatelů v České republice vzrostla meziročně o 2 %.

Obr. 1: Kvantilové grafy rozptýlení statistické řady – počet podnikatelů v okresech ČR na 1 000 obyvatel v letech 2016 - 2017

Zdroj: vlastní zpracování s použitím dat Českého statistického úřadu (ČSÚ a,b, 2017)

Pro účely další analýzy byl klíčový ukazatel sledován z pohledu jednotlivých obcí České republiky. Z počtu 6 258 obcí je určen nový medián pro rok 2017, a to ve výši 119,04.

Obr. 2 Kvantilový graf rozptýlení statistické řady – počet podnikatelů v obcích ČR na 1 000 obyvatel v roce 2017

Zdroj: vlastní zpracování s použitím dat Českého statistického úřadu (ČSÚ a,b, 2017)

3. Nezaměstnanost a podnikatelská aktivita

V příspěvku (Hamplová, Kovárník, 2017) jsme se zabývali otázkou, zdali existuje statisticky významný vztah mezi nezaměstnaností a počtem podnikatelských jednotek. Podařilo se prokázat na hladině významnosti 0,05, že výše zmiňované veličiny (tab. 2) jsou na sobě závislé. Prostřednictvím korelačního koeficientu, který byl měřen pro jednotlivá období r. 2016, 2013 a 2010 lze konstatovat, že existuje nepřímá souvislost mezi sledovanými jevy, ale síla korelačního koeficientu v čase klesá. Rozšiřujeme měření o další rok a můžeme potvrdit, že nejslabší závislost se jeví v roce 2017 ($-0,376$). S růstem počtu aktivních podnikatelů na 1 000 obyvatel, klesá míra nezaměstnanosti. Nacházíme se v období velmi nízké míry nezaměstnanosti, ale nelze potvrdit, že by příčinou nízké nezaměstnanosti byla prokazatelně zvýšená podnikatelská aktivita.

Tab. 2: Statistická závislost jevů sledovaných v letech 2017, 2016, 2013 a 2010

		podn./1000_2017	%nezam_2017
podn./1000_2017	Pearson Correlation	1	-,376**
	Sig. (2-tailed)		0,001
	N	77	77
%nezam_2017	Pearson Correlation	-,376**	1
	Sig. (2-tailed)	0,001	
	N	77	77
		podn./1000_2016	%nezam_2016
podn./1000_2016	Pearson Correlation	1	-,416**
%nezam_2016		-,416**	1
		podn./1000_2013	%nezam_2013
podn./1000_2013	Pearson Correlation	1	-,496**
%nezam_2013		-,496**	1
		podn./1000_2010	%nezam_2010
podn./1000_2010	Pearson Correlation	1	-,640**
%nezam_2010		-,640**	1

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Zdroj: vlastní zpracování s použitím dat Českého statistického úřadu (ČSÚ a,b, 2017) a MPSV (2017)

4. Velikost obce a podnikatelská aktivita

V tomto příspěvku máme možnost díky datům získaným z Českého statistického úřadu analyzovat otázku vzájemné souvztažnosti mezi velikostí zvolené oblasti a počtem podnikatelských jednotek. Při testování jsme dospěli k následujícím závěrům. Při analýze závislosti velikosti kraje se podařilo prokázat na hladině významnosti 0,05, že výše zmiňované veličiny (tab. 3) jsou na sobě závislé. Výše korelace je v roce 2017 nejvyšší, a to 0,686 a naznačuje, že s větší územní jednotkou – okresem – roste i koncentrace podnikatelské aktivity. Znamená to, že ve větších okresech se prosazuje i vyšší počet aktivních podnikatelských jednotek na 1 000 obyvatel a naopak.

Tab. 3: Statistická závislost jevů sledovaných v letech 2017, 2016, 2013 a 2010

		podn./1000_2017	okres_2017
podn./1000_2017	Pearson Correlation	1	,686**
	Sig. (2-tailed)		0,000
	N	77	77
okres_2017	Pearson Correlation	,686**	1
	Sig. (2-tailed)	0,000	
	N	77	77
		podn./1000_2016	okres_2016
podn./1000_2016	Pearson Correlation	1	-,666**
		okres_2016	-,666**
		podn./1000_2013	okres_2013
podn./1000_2013	Pearson Correlation	1	-,618**
		okres_2013	-,618**
		podn./1000_2010	okres_2010
podn./1000_2010	Pearson Correlation	1	-,640**
		okres_2010	-,640**

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Zdroj: vlastní zpracování s použitím dat Českého statistického úřadu (ČSÚ a,b, 2017)

Naše testování jsme provedli i pro jednotlivé obce České republiky. Získané výsledky jsou viditelné v tab. č. 4. Pokud sledujeme závislost velikosti jednotlivých obcí České republiky a počtu aktivních podnikatelských jednotek, můžeme tvrdit, že mezi těmito veličinami neexistuje souvztažnost.

Tab. 4: Statistická závislost jevů sledovaných v roce 2017

		podn./1000_2017	obec_2017
podn./1000_2017	Pearson Correlation	1	,041**
	Sig. (2-tailed)		0,001
	N	6 258	6 258
obec_2017	Pearson Correlation	,041**	1
	Sig. (2-tailed)	0,001	
	N	6 258	6 258

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Zdroj: vlastní zpracování s použitím dat Českého statistického úřadu (ČSÚ a,b, 2017)

Závěr

Hlavním cílem příspěvku bylo regionální zhodnocení koncentrace aktivní podnikatelské aktivity v České republice v letech 2010 – 2017. Zvolené kritérium koncentrace – počet aktivních podnikatelů na 1 000 obyvatel – zohledňuje počet aktivních podnikatelských jednotek v jednotlivých okresech ČR a počet obyvatel těchto okresů, stejně jako i počet aktivních podnikatelských jednotek v jednotlivých obcích ČR a počet obyvatel těchto obcí. Medián hodnoceného kritéria naznačuje, že se koncentrace v roce 2017 ve vztahu k roku 2016, 2013 i 2010 zvyšuje, a že ve všech sledovaných obdobích jsou diagnostikovány stejné netypické okresy s velmi vysokou hodnotou koncentrace a jeden s velmi nízkou hodnotou koncentrace. Netypicky vysoká koncentrace se jeví v okrese Hlavní město Praha, Brno–město, Praha–západ, Praha–východ. Naopak netypicky velmi nízká koncentrace se jeví v okrese Karviná. Zjištěné disparity byly posuzovány v tomto příspěvku z pohledu územní nezaměstnanosti. Byl nalezen nepřímý vztah mezi koncentrací aktivních podnikatelských jednotek a nezaměstnaností v jednotlivých okresech a jednotlivých sledovaných obdobích, jejichž korelace ve sledovaných obdobích postupně klesá. Analyzována byla také závislost mezi velikostí okresů a počtem aktivních

podnikatelských jednotek na 1 000 obyvatel, kde byla zjištěna kladná závislost. V případě analýzy závislosti mezi velikostí obcí České republiky a počtem aktivních podnikatelských jednotek na 1 000 obyvatel se žádná závislost nepotvrdila. Nelze tedy tvrdit, že by s menší obcí byla spojena i menší koncentrace podnikatelské aktivity a naopak. Nelze ani tvrdit, že by s menší obcí byla spojena větší koncentrace a že by tímto způsobem bylo podnikání v malých obcích častějším východiskem k zajištění příjmu jejich obyvatel a ekonomické nezávislosti.

Literatura

- [1] CARREE, M., CONGREGADO, E., GOLPE, A., van STEL, A. (2015). Self-employment and job generation in metropolitan areas, 1969-2009. *Entrepreneurship and Regional Development*, vol. 27, no. 3-4, pp. 181-201. ISSN 0898-5626. DOI: 10.1080/08985626.2015.1025860
- [2] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD - ČSÚ a (2017). *Počet obyvatel ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností*. [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich>
- [3] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD – ČSÚ b (2017). *Subjekty se zjištěnou aktivitou. Registr ekonomických subjektů*. Interní dokument, neveřejný.
- [4] HAMPLOVÁ, E., KOVÁRNÍK, J. (2017). Regional Disparities of Concentration of Active Business Entities in the Czech Republic in the Years 2010 - 2016. In *XX. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 178-184. ISBN 978-80-210-8586-2. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-8587-2017-22.
- [5] KRAFT, J., KRAFTOVÁ, I. (2017). Does the Form of SMEs Aid Determine its Impact? In *XX. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 170-177. ISBN 978-80-210-8586-2. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-8587-2017-21.
- [6] Ministerstvo práce a sociálních věcí – MPSV, (2018). *Integrovaný portál MPSV. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska*. [online]. [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem>
- [7] SCHOLMAN, G., van STEL, A., THURIK, R. (2014). The relationship among entrepreneurial activity, business cycles and economic openness. *International Entrepreneurship and Management Journal*, vol. 11, no.2, pp.307-319. ISSN 1554-7191. DOI: 10.1007/s11365-014-0340-5.
- [8] ŠEBESTOVÁ, J., ČEMERKOVÁ, Š., PALOVÁ, Z. (2016). Does the Form of SMEs Aid Determine its Impact? In *XIX. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 218-225. ISBN 978-80-210-8586-2. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-8273-2016-27.

Příspěvek byl zpracován s finanční podporou Specifického výzkumu Univerzity Hradec Králové, Fakulty informatiky a managementu s názvem „Investice v podmínkách konceptu Industry 4.0“, IGA 2018 FIM UHK „Podpora pedagogické práce, technického vybavení a komunikace s odborníky“ a s podporou studenta doktorského studia na katedře ekonomie Ing. Martina Krále.